

Sygn. akt I ACa 1159/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Stanek
Sędziowie:	SA Wiesława Kuberska SA Bożena Błaszczuk (spr.)
Protokolant:	stażysta Joanna Płoszaj

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. B.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w Ł.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 20 lipca 2012 r. sygn. akt I C 603/10

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt 1 i 2 w ten tylko sposób, że podwyższa zasądzoną kwotę 3.000 złotych do kwoty 7.000 (siedem tysięcy) złotych;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. przyznaje i nakazuje wypłacić adwokatowi Z. K. prowadzącemu Kancelarię Adwokacką w S. ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych brutto tytułem wynagrodzenia za udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym nieopłaconą pomoc prawną.

Sygn. akt I ACa 1159/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 lipca 2012 roku Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w Ł. na rzecz P. B. kwotę 3.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 14 lipca 2009

roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części, nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej przyznał wynagrodzenie pełnomocnikowi z urzędu i nie obciążył stron nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Sąd Okręgowy ustalił, że powód w okresie od dnia 27 stycznia 2007 roku do dnia 19 kwietnia 2009 roku osadzony był u pozwanego w warunkach przeludnienia, tj. przebywał w celach, w których nie była zachowana norma 3 m² powierzchni na jednego osadzonego.

W okresie tym, przez 14 dni powód przebywał w celi izolacyjnej w związku z wymierzeniem kary dyscyplinarnej, w której nie ma wydzielonego ścianami kącika WC z powodu konieczności obserwacji ukaranych.

Od roku 2007 w pozwanej jednostce prowadzone są prace remontowe mające na celu poprawę warunków osadzenia.

Pozwany informował o panującym przeludnieniu w jednostce właściwego sędziego penitencjarnego.

Każda cela, w której przebywał powód wyposażona była w niezbędny sprzęt kwatermistrzowski - łóżka, szafki, stoły, taborety, miski. W celach znajdują się wydzielone kąciki sanitarne z toaletą i umywalką z dostępem zimnej wody, są otwierane okna, jest wentylacja grawitacyjna. Występująca w celach wilgoć ma związek z praniem i suszeniem przez osadzonych odzieży. Przeszukania były prowadzone w magazynie depozytowym w miejscu osłoniętym płytą

W okresie osadzenia u pozwanego powód był wielokrotnie karany dyscyplinarnie za aroganckie i wulgarne zachowanie w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz nieprzestrzeganie porządku wewnętrznego jednostki, w tym posiadanie telefonu komórkowego. W celi izolacyjnej, w której przebywał powód nie ma okna, łóżko jest przymocowane do podłogi.

Powód w czasie pobytu u pozwanego często korzystał z więziennej służby medycznej. Każdy z osadzonych mógł korzystać z codziennego godzinnego spaceru.

Na skutek przeludnienia w celach, dochodziło do nieporozumień między osadzonymi, brakowało czasami miejsc przy stole podczas spożywania posiłków, cele były zawilgocone, a niektóre z nich zagrzybione.

U powoda stwierdzono nawracające bóle kręgosłupa, skrzywienie przegrody nosa i otyłość, przy czym ogólny stan zdrowia powoda jest dobry.

Pobył powoda w warunkach izolacji więziennej nie wpłynął negatywnie na stan jego zdrowia.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie jedynie w znikomej części.

Zdaniem Sądu I instancji, przebywanie powoda w przeludnionych celach w pozwanej jednostce penitencjarnej nosiło znamiona bezprawności, bowiem w toku procesu sam pozwany przyznał, że powód przebywał w celach z przekroczeniem ustawowej normy powierzchniowej, nie udowodnił jednak, że umieszczając powoda w celach przeludnionych działał zgodnie z prawem i nie naruszył dóbr osobistych powoda (art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c.).

Sąd Okręgowy uznał ponadto, że przebywanie powoda w warunkach przeludnienia nie miało charakteru tymczasowego i wyjątkowego.

Ponadto stwierdził, że z poczynionych ustaleń wynika, że w celach, w wyniku przeludnienia, dochodziło do nieporozumień pomiędzy osadzonymi, zdarzały się sytuacje, że nie było miejsc przy stole dla wszystkich osadzonych przy spożywaniu posiłków. Niehumanitarne było również przebywanie w zawilgoconych i zagrzybiałych celach. Dyskomfort przebywania w izolacji jest nieodłącznym elementem odbywania kary pozbawienia wolności, jednak tak długi okres przebywania powoda w przeludnionych celach był dla niego zbyt uciążliwy.

W ocenie Sądu I instancji, w realiach rozpoznawanej sprawy, zadośćuczynieniem adekwatnym do krzywdy doznanej przez powoda na skutek osadzenia go w przeludnionych celach jest kwota 3.000 zł. Powództwo ponad zasądzoną kwotę, jako rażąco wygórowane, Sąd Okręgowy oddalił.

Odnosząc się do wymierzenia powodowi kary dyscyplinarnej poprzez umieszczenie w celi izolacyjnej, powód nie przedstawił orzeczenia sądu penitencjarnego stwierdzającego niezgodność z prawem owej kary, a w tej sytuacji Sąd I instancji przyjął brak bezprawności działania pozwanego w tym zakresie.

O należnych powodowi odsetkach od zasądzonej kwoty Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c., przyjmując jako początkowy termin ich biegu dzień, w którym doręczono pozwanemu odpis pozwu.

Rozważając kwestię zadośćuczynienia za rozstrój zdrowia wywołany warunkami odbywania kary i niewłaściwym leczeniem, Sąd Okręgowy uznał, że powód wbrew treści art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. nie wykazał, aby owe warunki spowodowały u niego rozstrój zdrowia, jak również nie udowodnił żadnych zaniedbań, ani zaniechań ze strony więziennej służby zdrowia.

W tym stanie rzeczy żądanie pozwu w tym zakresie podlegało w całości oddaleniu.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy (przebywanie powoda w przeludnionych celach w relatywnie długim czasie i subiektywne przekonanie o zasadności zgłoszonych roszczeń), na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd I instancji nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), zaś na podstawie art. 113 ust. 4 u.k.s.c. nie obciążono stron nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Powyższy wyrok, w części, apelacją zaskarżył powód zarzucając naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez niepełną ocenę materiału dowodowego i pominięcie zebranego materiału dowodowego w tej części zeznań, w której świadkowie zeznają na okoliczność warunków sanitarnych i panujących w więzieniu, sposobu przeprowadzenia przeszukań u osadzonych, jak również dostępu do służby zdrowia i wyżywienia.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jego rzecz kwoty 97.000 zł oraz o zasądzenie od od pozwanego kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest częściowo uzasadniona, co skutkuje zmianą wyroku Sądu Okręgowego poprzez zasądzenie na rzecz P. B. zadośćuczynienia w kwocie 7.000 zł.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu I instancji, które mają oparcie w przeprowadzonych dowodach.

Apelujący niesłusznie zarzucił, że Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., bowiem ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego została dokonana bez przekroczenia granic wyznaczonych treścią powyższego przepisu, co znalazło swój wyraz w należyтым uzasadnieniu wyroku. Sąd I instancji dokonał analizy materiału dowodowego zgodnie z regułami logicznego myślenia i doświadczeniem życiowym w sposób wszechstronny i bezstronny. Nie przyznał waloru wiarygodności zeznaniom powoda oraz świadka M. T. tylko w zakresie naruszenia ich godności osobistej w trakcie przeszukań, bowiem nie zostały one udowodnione, a fakt poddawania osadzonych kontroli osobistej jest uzasadniony względami bezpieczeństwa. Pozostałą część zeznań Sąd Okręgowy brał pod uwagę w trakcie orzekania w sprawie.

Sąd Apelacyjny uznał, że zasadnie Sąd Okręgowy przyjął, że warunki w jakich przebywał powód były sprzeczne z przepisem art. 110 § 1 i 2 k.k.w. w odniesieniu do wymaganej, minimalnej powierzchni przypadającej na jednego skazanego wynoszącej 3 m², której obniżenie nie jest dopuszczalne.

Warunki bytowe określone w art. 110 § 2 k.k.w. odnoszą się do wszystkich kategorii skazanych, niezależnie od rodzaju i typu zakładu karnego, systemu odbywania kary i stanowią standard minimalny, który administracja zakładu karnego musi zapewnić skazanym.

Ponieważ odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych nie zależy od winy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 roku wydana w sprawie III CZP 25/11, opubl. LEX nr 960463), kwestią sporną była jedynie wysokość należnego zadośćuczynienia.

W pozwanym zakładzie karnym stan przeludnienia cel utrzymywał się w zasadzie stale. Powód przez cały okres ponad 2 lat przebywał w celach, których powierzchnia na jednego osadzonego wynosiła mniej niż 3 m², a zatem przeludnienie nie miało charakteru krótkotrwałego. Ponadto biorąc pod uwagę czasookres pobytu skazanego w przeludnionej celi, nie można stwierdzić, że był to jednorazowy wypadek, na który dyrektor zakładu karnego zezwolił w drodze wyjątku.

Sąd Apelacyjny na podstawie art. 448 k.c. określił wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia biorąc pod uwagę jego kompensacyjny charakter. Zadośćuczynienie stanowi sposób naprawienia krzywdy, w postaci doznanych cierpień fizycznych i ujemnych przeżyć psychicznych, zarówno istniejącej w chwili orzekania jak i takiej, którą poszkodowany będzie w przyszłości na pewno lub z dającym się przewidzieć dużym stopniem prawdopodobieństwa odczuwać. Zasadniczą przesłankę określającą jego wysokość stanowi stopień natężenia doznanej krzywdy. W przedmiotowej sprawie powód nie wykazał by doznana krzywda spowodowała jakiejkolwiek konsekwencje w jego życiu. Rozmiar szkody niemajątkowej nie był zatem znaczny. Nie można bowiem uznać, by spożywanie posiłków na łóżku, zimne jedzenie, czy też konieczność znoszenia kontroli osobistych znacznie pogarszały warunki izolacji i prowadziły do negatywnych skutków psychicznych czy fizycznych na zdrowiu powoda, które nie zostały wykazane.

Oceniając przyznaną przez Sąd Okręgowy kwotę zadośćuczynienia Sąd Apelacyjny posiłkował się innymi rozstrzygnięciami sądów w sprawach dotyczących naruszenia dóbr osobistych w związku z przeludnieniem w zakładach karnych. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 listopada 2009 roku wydanym w sprawie III CSK 62/09 (opubl. LEX nr 738354) stwierdził, że z uwagi na subiektywny charakter krzywdy przydatność kierowania się, przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych przypadkach jest ograniczona. Przesłanka ta nie jest jednak całkowicie pozbawiona znaczenia, pozwala bowiem ocenić, czy na tle innych podobnych przypadków zadośćuczynienie nie jest nadmiernie wygórowane. Jednolitość orzecznictwa sądowego w tym zakresie odpowiada poczuciu sprawiedliwości i równości wobec prawa. Postulat ten może być jednak uznany za słuszny, jeżeli daje się pogodzić z zasadą indywidualizacji okoliczności określających rozmiar krzywdy w odniesieniu do konkretnej osoby poszkodowanego i pozwala uwzględnić przy orzekaniu specyfikę poszczególnych przypadków. Zasada umiarkowanej wysokości zadośćuczynienia trafnie łączy wysokość zadośćuczynienia z wysokością stopy życiowej społeczeństwa, gdyż zarówno ocena, czy jest ono realne, jak i czy nie jest nadmierne, pozostawać musi w związku z poziomem życia, jednakże ma uzupełniający charakter w stosunku do kwestii zasadniczej tj. rozmiaru szkody niemajątkowej.

Biorąc pod uwagę indywidualnie sytuację powoda stwierdzić należy, że rozmiar szkody niemajątkowej nie był znaczny, niemniej jednak pleśń na ścianach, zawilgocenie cel oraz zimno, jak również brak możliwości poruszania się po pomieszczeniu ze względu na zbyt dużą ilość osób uzasadniają przyznanie zadośćuczynienia w wysokości wyższej niż to ustalone przez Sąd I instancji, który uwzględnił jedynie czasookres przebywania powoda w przeludnionej celi. Podkreślenia wymaga fakt, że warunki izolacji odbiegały od standardowych i miały wpływ na zwiększenie się poczucia krzywdy u osadzonego, ze względu na swoją dolegliwość.

Z tych względów, zdaniem Sądu Apelacyjnego, odpowiednią kwotą zadośćuczynienia w oparciu o przepisy art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. jest suma 7.000 zł, czyli ponad dwukrotnie wyższa od zasądzonej przez Sąd I instancji, uwzględniająca dolegliwości wynikające z pobytu w przeludnionych, niewyremontowanych celach i w tym zakresie

Sąd Odwoławczy zmienił na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego, oddalając apelację w pozostałym zakresie na podstawie art. 385 k.p.c.

Na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust 1 pkt 2 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) przyznano pełnomocnikowi powoda zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.